

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	---	--

Kisded egyházaink teherviselése.

(Vége.)

Ifju lelkéseink rendesen a legszebb remények közt tartják a beköszöntő beszédet állomásukon, melyhez bizony hosszú pályafutás után juthattak; s nem fájó-e rájuk nézve a csalódás, midőn szomoruan kell meggyőződniek, hogy fizetésöknek egyharmada a chárta papírján kérdőjellel válik, a másik harmadához pedig kellemetlenséggel juthatnak? Lehet-e csodálnunk, ha sokszor a leghivatottabb tehetségek, hajtatva a megélhetés kényszerűsége által, munka után látnak, mely a cura pastoralis körén ugyan kívül esik, de legalább némi tekintetben kenyeret és ruházatot biztosít? Nem fogjuk-e természetesnek találni, ha a jókészség és hivatás mellett is, az anyagi gondok hatalma alatt a lelkész elparlagiasodik s megszűnik egyházas lenni épen az, kit anélkül képzelni sem kellene? Vagy nem idevihető e nagy részben vissza ama szomorú jelenség, hogy a protestáns egyházi tudományos irodalom, lelkészi körökben olyan kevés művelőre talál? — Mindezen kérdésekre más elfogadható okot felelet gyanánt alig találhatunk, mint azt, hogy kisebb egyházközségeink tagjai szegények s a mai közterhek mellett — melyek azonban kisebbek soha sem leendenek — a lelkésznek tisztességes megélhetést biztosítani nem képesek.

A lelkész mellett a fentebbieket illetőleg, bátran említhető a tanító, az egyház szűk anyagi körülményeinek egyik árnyékhozója, kinek a fizetésből harmados, a nélkülözésekből pedig igen gyakran háromszoros arány jut osztályrészül. Nem csoda aztán, ha kopottas külsejétől nem sokban különbözik az eredmény, mit munkája által elérni tud és elérni vágyik; s nem csoda, hogy foglalkozási köréből, melyben rongyoskodni tisztességtelen s ruházkodni lehetetlen, kívánkozik egy más boldogabb régióba, hol biztosabb a fizetés, kevesebb a baj, s vasuti baktárságért folyamodik; vagy ha épen már elkapatta a világ s reményeit megaranyozták a körülmények, mint hazai közoktatási ügyünk felsőbb rétegét az alkotmányos intézkedéseknek

1867. óta derengő hajnala, szemüveget tesz az orrára s végrehajtóságért esedezik.

Hasztalan viszzük iskoláinkba a legelmesebb szerkezetű székeket s a legalkalmasabb taneszközöket, ha a tanítót a legnélkülözhetlenebb dolgokat illetőleg is ébren és álomban, munkaközben és azonkívül zaklató gondok kísérik, mindezek holt betűk, szinezett árnyak maradnak, melyektől életet s elevenséget várni nem lehet.

De csekély népeességű egyházainkban ez a körülmények szükségszerű következménye; mert ha például felveszünk egy tizenötholdas gazdát — mely átlagos számnak elég magas — s ha e gazda kifizeti az állami és községi adót, a kerület, a pásztort, leszámítja a munkabért, a vetőmagot és azon veszteséget, mit időjárás vagy más kedvezőtlen körülmények miatt szenvedett, még biztosítani akarja magát és családját a következő aratásig: lehet-e képzelni, hogy e gazda nehányadmagával olyan egyházi terhet képes viselni, mely a lelkésznek és tanítónak tisztességes anyagi jutalmat biztosít? Lehet-e tagadni, hogy — mert az ember csak ember marad s a legkritkább esetek kivételével legközelebb áll önmagához és övéihez — a magas teher azon köteléket lazítja meg, mely az egyháztagot az egyházhoz fűzi? S az egyházi kötelék ezen meglazulása napjainkban a vallásos közönyösség rideg színe alatt, több helyen elég érthetően nyilatkozik.

A teherviselés aránytalanságát nem kis mértékben fokozza egyesekre nézve a fizetési kulcs megállapítása, melyet sok helyen még akkor foganatosítottak, midőn az állam nem forint, hanem garas számra vettette ki a maga adóját s így az egyházi érdekekért könnyebben lehetett áldozni; és amely az arányt inkább személyhez, mint vagyoni értékhez mérte ki. Ennek következménye aztán, hogy vannak, kiknek egyházi adójuk az államival vetekedik; pedig hazánkban ez is azon fokra emelkedett, melynek tovább csigázásáról a kormánynak azon tagjai is lemondottak, kik törvényeket alkottak hozzá, bár azok alkotásánál az egyházi terhekre aligha voltak tekintettel! Ennek következménye, hogy igen gyakori s fel sem tűnő eset, midőn egy birtoktalan, négylovas gazda ugyanazon

egyházi terhet viseli, mit a földes uraság, kinek ezeket érő vagyona van, vagyis amaz minden bevételének odaadja 4—8 százalékát, míg emez például egy felet sem.

Igaz, hogy a birtoktalan egyháztagnak ép úgy két füllel hallgat a gyülekezetben, mint akármelyik vagyonos, de az egyházi megtiszteltetések alkalmával meghuzza magát és hasonlóul hallgat. Aztán meg eltekintve attól, hogy a fülek száma szerint mérni igazságot mégis tisztességtelen dolog volna s legfelebb az egyfülűek és siketnémák nyerhetnének vele viszonylagos igazságot: kétségtelen az, hogy míg az ember társadalmi életet él, a társadalmi rendtartás érdekében hozandó áldozatok felosztását nem személyhez, hanem vagyoni értékhez arányítva lehet és kell igazságszerűen eszközölni és csak a személyhez kötött szolgálatok teljesítése, p. a katonáskodás az, mely kivételt képezhet. A társadalomban nem csupán magunkért, hanem egyszersmind egymásért is dolgozunk s megkövetelhető, hogy azok, kikért a társadalomban többen dolgozunk, többet áldozzanak a közönségért. Már pedig az egyház a társadalmi életnek egyik alapja és feltétele, a társadalmi rend fenntartásának és fejlesztésének egyik legelső munkása, épen azért az egyházi terhek viselése és megosztása a fentebbiek alul kivételt nem képezhet.

Nem csak általában viselnek tehát kisebb egyházközségeink aránylag nagyobb terheket, mint a népesebb egyházak, de ugyanazon egyházközség tagjai közt sincs a teher úgy megosztva, hogy azoknak megállapításánál a vagyoni értékre kellő figyelem volna fordítva, pedig anyagi terhek fedezése okszerűen csak megfelelő vagyoni érték után remélhető és követelhető. Hol ez nem így történik, ott a surlódás egyesekkel szemben ki nem kerülhető, kivált ha az illetők már az elszegényedés kopár mezejére jutottak.

A fentebb érintett bajok némi orvoslására volna hivatalva egy eszme, melyet elvben egyházkerületünk is elfogadott, midőn a lelkészi fizetés minimumát megállapította és kimondotta, hogy mindazon egyházközségekben, melyek a megállapított minimumot fizetni nem képesek, a lelkészi állások be nem tölthetők.

Tekintettel a lelkészi állás emelésére, a fokozódó igények felhalmozódására, nemkülönben a népoktatás fejlesztésére, az adóképesség hanyatlására és azon kellemetlenségekre, melyek a fizetési hátralékok behajtásánál mutatkoztak, ez az intézkedés igen helyén és idején valónak mondható; de messze vidéket kell bejárnunk, míg alkalmazásával találkozhatunk. Ugy látszik, hogy nem csak Szatmár vidékén, de másutt is sok akadályba ütközik.

Utjában áll a papi testület azon része, mely nem tudna megbarátkozni ama gondolattal, hogy szükség esetén ne csak lelkész, de tanító is legyen; pedig a körülmények

kezdenek úgy alakulni, hogy a kisebb egyházakban a két állás — a papi és tanítói — tarthatatlan lesz és vagy a papnak kell tanítónak is lenni, vagy a tanítónak kell hivatáskörében valamennyire emelkedni; már pedig a kettő között az előbbi kívánatosabb, mert több tekintetben kevesebb veszteséggel jár.

Utjában áll a tanítótestület, mely lassu tempóban mozog azon hely elfoglalására, melyet egyházunk körében hivatalva volna betölteni, mi épen egyik oka annak, hogy a műveltebb és képzetebb lelkész nem vágyik részt venni azon foglalkozásban, melynek munkáit illetékes és nem illetékes agyonbírálva, megszokta lenézni; pedig bizonyos tekintetben maga a kormányzat hibás, midőn megengedi, hogy e testület körébe olyan elemek kerüljenek, melyeket az első áradat felszine hoz magával s kevesebb figyelmet fordít arra, hogy e testület, mely az emberi jellemnek, közelebbről pedig a hazafias szellemnek és protestáns érületnek első fejlesztője és magvetője, műveltségben és anyagi jólétben emelkedjék. Igaz, hogy a tanítóképezdéknél közelebb életbe lépett negyedik évi tanfolyam e tekintetben haladást mutat, de az egyének gondosabb megválasztása mindaddig, míg az anyagi helyzet javításán szembetűnőbb eredmény nem mutatkozik, eszközölhető nem is lesz.

Utjában állanak magok az illetékes egyházak, melyeknél bizonyos álszemérem és gyarló büszkeség megszegyenítőnek tartja azt, hogy egy egyház, mely eddig anya volt, filiává legyen; s képtelenségnek vélik azt, hogy szükség esetén két-három egyháznak is elég egy rendes lelkész. De nem sürgeti az eszme érvényesítését maga az egyházkormányzat sem, azon elvből indulván ki, hogy az egyházak és lelkészi állomások számát kevesbiteni nem tanácsos; pedig a tapasztalat azt bizonyítja, hogy az egyházkormányzatnak legtöbb gondot azon bajok elintézése ad, melyek a kisded egyházak szegénységéből támadnak.

Végül, ha az országos anyagi helyzetet tekintjük is, találkozunk jelenségekkel, melyek egyházunk anyagi ügyeinek gondozását érintetlenül nem fogják hagyni. Az ingatlan vagyon értékeinek évek óta tartó hanyatlása azt bizonyítja, hogy a mezőgazdaság, mely anyagi életünk középpontját s első feltételét képezi, ma már nem képes azon hasznot behozni, mit ezelőtt csak husz évvel is nyújthatott a gazdának, midőn még az amerikai verseny és európai vámsorompók aggodalomra okot nem adtak és a midőn még népünk sokkal rendezettebb viszonyok közt élt. Bebizonyított tény az is, hogy az utóbbi 10—15 év alatt a földműves birtoka folytonosan pusztul, apad s ami így elveszett, vagy a zsidók, vagy a középosztály kezeibe ment át; de bárhova lett is, — ott ahol — legtöbb esetben megszűnt egyházunkra nézve külön, önálló alapot képezni, mert a volt tulajdonosok vagy örökösök szegényekké lettek s a teherviseléshez csak mint ilyenek járul-

hatnak. Szomorú igazság az is, hogy egyháztagok, kik ezelőtt, a jobb időkben teljes készséggel s a legnemesebb érzülettel járultak az egyházi terhek viseléséhez, ma a váltólejáratok kiegyenlítésén tépelődnek s mert birtokaiknak csak névleg tulajdonosai, az egyházi teherviselést is csakugyan tehernek tekintik.

Mindezekből kifolyólag a kisdéd egyházakban a teherviselés szabályozása ki nem kerülhető; megkívánja ezt az egyháztagok helyzete, kik kivétel nélkül a magyar elemhez tartoznak; megkívánja azon belhivatalnokok sorsa, kik egy különben enyhithető kényszer miatt az önmehtagadás szigorú karjai közt vannak lekötve; s az egyházkormányzati hatalom, mely a jelen viszonyok rendezésében keres biztosítékot a jövőhöz, legszebb feladatát teljesíti, midőn egy boldogabb korhoz alapot rak és ez alapból az anyagi ügyek rendezése és ujjaalakítása nem hiányozhatik.

Nem lehet megengedni, hogy a teherviselés aránylagos tulsulya gyengébb vállakra nehezedjék; ezért a fizetési kulcsok általános elvek szerint módosítandók s a mennyire lehetséges, összhangba hozandók az adóképeséggel és vagyoni értékkel.

Nem lehet megengedni, hogy csekély népességű egyházak olyan czélokért küzdjenek, miket kellő közvagyon hiányában érvényesíteni vagy fentartani nem képesek; ezért mindazon egyházközségekben, melyekben a papi és tanítói fizetések a kellő mértéket meg nem ütik, vagy a kellő figyelemmel átvizsgált egyházi teherviselés súlyosnak bizonyul be: a két állás együvekapcsolandó és pedig lehetőleg tekintettel az egyházi terhek könnyítésére is.

Ilynemű átalakítás csak hosszú időn keresztül vihető ki; s bár ha a múlt a jelen érdekében e lépéshez folyamodni nem tartá szükségesnek, de a felsorolt jelenségek igazolják, hogy a kérdés elől kitérni nem lehet s annak megoldását halogatni haszonnal nem jár. Hiszem és reményelem, hogy azon lelkészek és tanítók száma, kik ez időszerint állami segély czímen legtöbbször alamizsnát nyernek, mihelyt kisdéd egyházaink ügyei anyagi tekintetben rendezettebbek lesznek, meg fog kevesbedni s még az állami segély kiosztásával is szembetűnőbb eredmény lesz elérhető; bár történhetik, hogy többen vannak ellenlábás véleményben és akarattal, kik ezt tartják, hogy „legyen úgy, mint régen volt!”

Kótai Lajos.

A heidelbergi káté oeconomiája.

(R é s z l e t.)

A szentírásból meritett tartalom és így örök igazságok tanítása; továbbá a lélek legbensőbb rejtekeiben gyökeredző öntudatos hitbeli meggyőződés; végül az összhangzatos dogmatikai műalkotás: azon fő-fő jellemző tulajdonságok, melyeknél fogva a különben igen egyszerű irályu hiedelbergi káté, minden hasonló tartalmu keresztyén könyvek között elsőrangú helyet érdemelt ki. És méltán. Mert ha a hitvallástételek czélját, eredetök alapokait és tartalmuk gazdagságát közelebbről szemügyre vesszük: teljes határozottsággal azt mondhatjuk, miszerint káténk a legegyszerűsőbb ref. jellegű symbolikus könyv; a melynek elterjedettsége, méltó becsültetése és hatalmas meggyőző ereje, nem a korszellem és felvilágosodás muló tényeiben, avagy külső emberi tekintély támogatásában keresendő, hanem tulajdonitandó egyesegyedül azon örökigaz bibliai tartalomnak, mely mesterileg csoportosítva — hiven, világosan és igazán — tükrözi vissza a ref. anyaszentegyház hit- és erkölcs-tanának rendszeres össz foglalatját. E mű valóságos *επιτομή*, az egészséges, igaz krisztusi tan hű tüköre, melyben a törvény és evangéliom, a hit és cselekedetek, a bűn és megváltás, az örök vigasztalás és üdv sarkalatos tanai a legegyszerűbb és legvilágosabb modorban nyertek kifejezést. Méltán nevezhetjük népkönyvnek, kincsbányának és bátran hasonlíthatjuk oly elévülhetlen becsű lelki tárházhoz, melyben ifju, felnőtt és aggastyán, az élet minden viszonyai közt üdülést, erőt, vigasztalást, reményt és életet talál, ha minderre valósággal szüksége van. A hit titkaiban s a keresztyén morál mezején sáfárkodó lelkipásztor pedig egész életén át tanulhat belőle, sőt egész életén keresztül sem volna képes vigasztalóbb eredményhez s felemelőbb tudathoz vezérelni a lelkeket, mint amilyen megnyugtató és örökigaz ama tétel, mely szerint „én testestől lelkestől, életemben és halálomban egyaránt nem a magam sajátja, hanem az én hűséges megváltómnak a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok.“ Ebben rejlik az a vonzerő, mely szerint úgy az egyszerű nép, mint a hittudós, egyaránt lelki haszonnal és gyönyörrel élvezheti káténk tanítását. A nép hitet, oktatást, életet keres; világosság után vágyódik s vigasztalásra szorul: azért kell olvasnia káténkat. A hittudós ezen lelki szükségletek kielégítésén kívül ismeretet, rendszert, keresztyéni igazságot és széles dogmatikai látkört találand benne, mely előnyököt a biblián kívül vajmi kevés keresztyéni irányzatu mű képes ily bő mértékben nyújtani. Nincs is még kimerítve káténk tartalmának gazdagsága s új meg új tárgyat nyújt a munkálkodásra. Urzinus nagybecsű *Explicatio catechetica*-ja, mely e nembeli munkák közt első helyen áll; továbbá a ref. egyház legjelesebb theologusainak magyarázatos könyvei, még mindig hagytak hátra anyagot, melyet az utódoknak kell feldolgozni Olevianus, a két Alting, Bastingius, Voetius, D' Outrein, Lampe, Saurin J., de Witte Péter, továbbá Sudhoff, Kohlbrügge és számos külsországi hittudóson kívül nemzeti nyelvünkön Pap István egykori vámosi ref. lelkész: — mindannyian beható tanulmány és széles theologiai készütség alapján irták jeles műveiket, káténk magyarázásait. És mily nagy a kátékiadások és részleges tanulmányok száma, melyek a

világ összes művelt nyelvein, főleg a hatvanas években jelentek meg, melyről megható bizonyosságot nyújt az 1883-ban Filadelfiában közrebocsájtott emlékalbum.

Azonban a káténkra vonatkozó irodalmi történet összes adatai sem képesek bennünket, az abban rejlő örökbecsű tartalom felől annyira meggyőzni, mint maga a kátészöveg, melyet ezuttal rövidletben elemezni kívánunk. E szöveg, illetve tartalom hasonlíthatatlanul egyszerű, világos és helyes módon adja elő a keresztyén hitoktatás summáját. Szerzője szavai szerint „ha az ifjuság számára előadandó egyéb nemű művészetekre nézve igaz ama mondás:

Quicquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta

Percipiant animi dociles, teneantque fideles:

mennyivel inkább szükséges a rövid és könnyen felfogható előadás a menyiei, tehát az emberi elmére nézve idegen bölcsesség közlését illetőleg? A tartalom ezen rövid, könnyen felfogható, következetes és minden ízében bibliai voltát kell megismernünk, ha a ref. keresztyén egyház hit- és erkölcsstanának alaprendszeréről akarunk szólni. Ezt kell az ifjuság szívébe, lelkébe beoltanunk, ha valódi keresztyén jellemeket és engedelmes polgárokat akarunk nevelni a haza és anyaszentegyház tagjaiul.

Káténk tartalmának ezen összrendszerét nevezem én a heidelbergi káté oeconomiajának.

* * *

1. A ref. keresztyén hitoktatás célja a *παράκλησις ἐν Χριστῷ*, vagyis ama vigasztalás, melyet a Krisztussal való egyesülés nyújt (Róm. 15, 4. 5. II. Kor. 1, 3. Fil. 2, 1.). Ez magában foglalja azon kegyelemteljes vigasztalást is, melyben a szentlélekkel való közösségünk folytán részesülünk. (*παράκλησις τοῦ ἁγίου πνεύματος*). A halandó ugyanis az élet küzdelmei és saját bűnös volta következtében, folytonosan külső-belső vívódásoknak van kitéve, minélfogva igen nagy szüksége van ama vigasztalásra, mely őt úgy az életben, mint a halálban felemelni, bátorítani s lelkének egy jobb jövő és örök élet biztos reménységében igazi megnyugovást nyújtani képes. Ez okból káténk, a hit- és erkölcsstan előadásának legelső kérdését ekként teszi fel: „Mi a te egyedüli vigasztalásod az életben és a halálban? Látnivaló, hogy itt személyes hitbeli meggyőződésről van szó, nem valamely egyházi tanvéleményről, mint például a r. kath. egyháznál, mely azt kérdi mindenek előtt: „Mi a katolikus hit? A valódi hívő keresztyén e feltett kérdésre számot ad a lelkében élő reménységről, tudniillik arról, hogy mily lelki jóknak és vigasztalásnak adója az Ur! Káténk a felvetett kérdésre oly feleletet ad, mely a Krisztusban való igaz hitről és az üdv létezésének valódi tapasztalásáról tanuskodik. Egyedüli vigasztalás az életben és a halálban: Krisztus! Róm. 14, 8. II. Thess. 2, 16. 17. És pedig azért, mert tulajdonai vagyunk ő néki, a ki hűséges pásztor, mindenható égi király és így mindeneket megcselekedhet üdvünkre. Zsid. 7, 25. I. Kor. 3, 22. 23; 6, 19. 20. Ő általa lett békessége a bűnös lelkeknek, a mennyiben ártatlan szenvedései, engedelmissége s halála által megváltotta az emberiséget és tökéletes igazságot, boldogságot és örök életet szerzett népének. Minden egyes keresztyén e megváltott néphez tartozik, ha hisz Krisztusban, kiről azt mondja az irás, hogy „ő engesztelő áldozat a mi bűneinkért; nemcsak a mieinkért pedig, hanem az egész

világért is.“ I. Ján. 2, 2. Kegyelme abban is megdicsőített hozzánk, hogy a gonoszság fejedelmének az ördögnek hatalmát megtörte. (I. Ján. 3, 8.) és a halál hatalmát elvette (Zsid. 2, 14. 15. I. Kor. 15, 55—57.). A mit pedig számunkra egyszer megszerzett, azt meg is őrzi mindvégiglen, tehát hűséges marad hozzánk s az üdvjavak birtoklásából nem enged kiesni bennünket. Ján. 6, 39. Kifogyhatatlan jóságának ténye az is, hogy életünk mindennemű változásait, még a leggonoszabbakat is javunkra fordítja. Sem küzdelem, sem megpróbáltatások, a világ és bűn megszámlálhatatlan tátongó örvényei, maga a halál sem képes a hívőt megfosztani attól, mit nekie Krisztus ajándékozott — az üdvtől és örök élettől. Róm. 8, 28; I. Kor. 10, 13. I. Pét. 4, 12. 13; II. Pét. 2, 9. Üdvünk valóságos meglevéséről tanubizonyosságot tesz a szentlélek, a ki által biztosan megőriztetünk a váltás napjára. Róm. 8, 14—17; Eféz. 4, 30. Hogy pedig minden hívő keresztyén részese e nagy isteni kegyelemnek és lelkében él eme vigasztalás: bizonyítsa be hitének gyümölcseivel t. i. igazi büntánattal, Isten iránti hittel és engedelmisséggel, szent és tiszta élet folytatásával. Gal. 5, 6. Eféz. 2, 10.

2) Most már az a kérdés merül fel, mi módon részesülhetünk e vigasztalás áldó hatásában? A választ káténk a szentírásból (Hózs. 14, 3. Róm. lev.) kálóságnai Pál apostol: ugyanis a Rómabeliekhez intézett levelében a keresztyén tant három főtétel körül csoportosítva, így adja elő: Ismerje be a halandó az ő bűnös voltát (1, 8—3, 21.) s e bűnbeismerés folytán, kegyelemből, Krisztusban való hit által megigazolást nyerend (3, 21—11.) S folytasson, háládatossága bebizonyításául keresztyéni új életet (12—16. rész) Káténk előadása szorososan ez apostoli hármastételt hangsúlyozza, midőn az üdv és vigasztalás elnyerhetésére vezérlő eszközök gyanánt: a bűnbeismerést (Mát. 11, 28.); Krisztus általi megváltatást (Róm. 8, 31—34.) és a háládatosságot (Gal. 5, 24.) emeli ki s a keresztyén hit- és erkölcs tanait ily módon csoportosítva adja elő. E felosztás helyes és dogmatikailag is bibliai szabatoságu voltára céloz Coccejus, midőn így szól: „Si in primo subsistat homo, desperabit et odio habebit Deum. Si solum secundum proponatur, homo facile transferet gratiam ad lasciviam. Si solum tertium proponatur, quid exigit Deus ab eo, quem in gratiam recipit, facile potest evenire, ut homo existimet qualiacunque; ergo oportet ille tria conjungi et semper ob oculos versari, ut homo simul humilis sit atque vere confugiat, regia contentus sit quavis cognitione Christi . . .

(Folyt. köv.)

Véleményes javaslat a debreczeni főiskolai tápintézet ügyében.

(Folytatás.)

III.

A hazai tanintézetek közül 11-ből vannak fogyatékosabb vagy teljesebb adataink az élelmezésre vonatkozólag.

A tizenegy intézet közül egyben (H.-szoboszlói) az ősi „sorba főzés“ van divatban, Szatmáron a konviktisták a városi polgároknál helyeztetnek el ellátásra, kilencz intézetnél alumneum, vagy konviktus, vagy pedig mind a kettő

van szervezve közös étkezéssel. Ezek közül az ételek előállítására némelyeknél vállalkozó által, másoknál házilag esz-közöltetik, de mindnyájan megegyeznek abban, hogy a főzés és étkezés egy helyen és időben történik.

Egy növendéknek évi ételmezése (kenyér, ebéd és vacsora) a következő összegekbe kerül:

H.-Szoboszlón	— — —
Késmárkon	46·5 vagy 61 frt.
Eperjesen	50 vagy 62 „
S.-Patakon	53 frt.
N.-Körösön	56 „
Pápán	63 „
H.-M.-Vásárhelyen	63 „
Szarvason	64 „
M.-Turon	66·7 „
Kecskeméten	70 „
Szatmáron	84 frt.

Az ellátás teljesen ingyenes H.-Szoboszlón és M.-Turon, a többi intézetben vannak ingyenesek és pótdíjasok, ez utóbbiak ismét egész-, fél- vagy harmadrész díjasok.

A kecskeméti konviktusban reggeliről is van gondoskodva, a többi intézetekben az ellátás következő: kenyér, ebéd, vacsora.

Az ebéd a legtöbb helyen a következő ételekből áll: leves, hus, vastagétel; a vacsora pedig vastagétel. Némely alumneumban (Eperjes) az ebéd csak leves és husból áll.

Általában a hus és pecsenye igen szerény mennyiségben fordul elő. Például Eperjesen az ebédhez 15 dekagramm marhahus adatik egy növendéknek, S.-Patakon pedig 14·3 dekagramm (egy kiló 7 növendéknek). Eperjesen a konviktusban hetenként egyszer, t. i. vasárnap pecsenye is van 3-ik étel gyanánt (1-ső leves, 2-ik hus, 3-ik főzelék) és pedig 28 dekagramm. A vastagételeken a pecsenye ismeretlen.

A kenyér is különböző adagokban szerepel. Mig p. o. Eperjesen egy napra 42 dekagramm adatik, addig S.-Patakon 71·4 dekagramm.

A debreczeni konviktusban egy növendékre naponként félfont hus (0·25 kiló?) és 0·7 kiló kenyér van szerződésileg kikötve.

Az itt elszámolt adatokon kívül terjeszszük ki még figyelmünket két debreczeni intézetre. Egyik a külső gazdasági intézet, másik az „Andaházi-Szilágyi“ intézet. Azon adatok, melyek eme két intézet ételmezési eljárására vonatkoznak, kétszeresen érdekesek ránk nézve, mert az élelmi szerek helyi áraitól is tájékoztatást nyújtanak.

A) Külső gazdasági intézet.

Növendékek létszáma 65.

Az ételmezés egy vállalkozó által történik, kinek használatára következő helyiségeket bocsát az intézet: főzőkonyha, mely a konyhaszemélyzet részére lakhelyül is szolgál, étterem, melyben egyszerre 40 ifjú étkezhetik, éléskamara, egy pincze, a pinczehelyiségben levő mosókonyha és pinczeszoba; továbbá 2 lakoszoba családja részére, a szükséges padláshelyiség a ruha szárítására s legfeljebb 10 darab sertés hizlalására szolgálóól, egy elkülönített kis udvar fatartó szinnel, az intézeti jégverem szükség szerinti használata. Ezekon kívül a szükséges konyhaszerelvények

és aszalterítékkészülékek vállalkozó használatába bocsátatnak.

Ételmezési díj fejenként és havonként 16 frt 75 kr, mely havonként utólagosan fiztetik ki. Ezen összegért vállalkozó tartozik a tanulókat ételmezni, azok fehérneműit, ág- és asztalneműit mosatni. Ha ezen összegből 75 krt a mosásra számítunk: úgy tisztán az ételmezésre esik 16 frt. Ezen esetben:

Egy növendéknek egy napi ételme 53·4 kr.

„ „ 255 „ „ 136·17 kr.

Az ételmezés következő:

1) Reggeli: kávé fehér kenyérral vagy pedig étlap szerint: szalonna (9 dekagramm), tej (40 centiliter), turó vagy sajt (14 dekagramm), ezek mellé kenyér 28 dekagramm.

2) Ebéd: a) husleves, b) marhahus (19 dekagramm) szegélyezve burgonyával, rizszsel vagy tarhonyával és mártás, c) főzelék 14 dekagramm pecsenyével. Vasárnap és kath. ünnepnapon 4-ik tál étel gyanánt 19 dekagramm marha vagy sertés pecsenye, vagy megfelelő baromfi sült.

Az ebédhez 28 dekagramm kenyér jár.

3) Oszonna: ápr. 1-től szept. 1-ig, tehát 5 hónapon át 28 dekagramm kenyér.

4) Vacsora: mindenkor kétféle étel: leves, főzelék, tészta és pecsenye a megállapított étlap szerint. A főzeléken 14 dekagramm pecsenye. A pecsenye, mint külön étel 28 dekagramm. A vacsorához 28 dekagramm kenyér jár.

Egy egyén napi kenyere oszonna nélkül 84 dekagramm, oszonnával 112 dekagramm. Egy egyénre eső hus mennyiség naponként 51·7 dekagramm.

B) Andaházi-Szilágyi intézet.

Ételmezettek létszáma 10, I—VI. gymn. oszt. növendék és egy nevelő, összesen 11 egyén.

A kenyér és ételek szállítását két külön vállalkozó teljesíti.

I. Kenyér: A 11 egyén részére havonként 23 darab kenyér szállítatik, darabja 1 frt 25 kr. Egy egyén kenyere naponként 8·72 kr; havonként 2 frt 61 kr; 255 napon át: 22 frt 24 kr.

II. Az ételmezés következő:

1) Reggeli: kenyér.

2) Ebéd: a) husleves, b) hus mártással, c) főzelék, főtt vagy sült hussal. Vasárnap és csütörtökön sütemény is.

3) Oszonna: kenyér.

4) Vacsora: mindenkor kétféle étel, u. m. a) pergelt leves, b) háromszor tészta (galuskaféle), négyszer pecsenye.

Egy egyén részére az ebéd és vacsora naponta 74 kr, havonként 22 frt 20 kr, 255 napon át 188 frt 70 kr. Egy egyén ellátása havonként 24 frt 82 kr, 255 napon át 210 frt 94 kr.

A rendelkezésünk alatt álló adatok egybehasonlítása folytán kiderül, hogy legteljesebb, mondhatni legkitünőbb ellátásban részesülnek a debreczeni külső gazdasági tanintézet növendékei. Legtöbbször kerül pedig azon ellátás, melyben az Andaházi-Szilágyi intézet növendékei részesülnek, a mi annál feltünőbb, mert ennél ugyanazon piaci árak szerepelnek, amelyek a külső gazdasági tanintézetnél.

(Folyt. köv.)

Wesley János levele feleségéhez.

A „Pall Mall Gazette“ Wesleynek egy nejéhez írott levelét közölte, melyet a New-York-Critic egyik munkatársa fedezett fel. Wesley 1751. februárjában Vazeille Mary asszonynyal, egy kereskedő özvegyével lépett házassági frigyre. E nőnek mintegy 50,000 dollárnyi vagyona volt, mely az ő és négy gyermeke részére volt lekötve. A férj 48, a nő 42 éves volt az esküvőkor. W. életrője Tyermann azt mondja, hogy e házasság igen nagy balgaság volt mindkét részről. Életük végéig csakugyan keserűen szenvedtek emiatt. De lássuk magát e levelet:

„Coleford, 1759. október 23.

Kedves Molly!

Egyszerűen és világosan elébed akarom tárni azon dolgokat, melyeket nem helyeslek. Ha felhagysz velök, jó! Ha nem, marad minden a régiben. Nem helyeslem, hogy te leveleimet vagy magán irataimat bárkinek is engedélyem nélkül megmutatod. Ez nem használt s nem használ sem neked, sem nekem, sem senkinek. Ingerelem és elkészerít téged, ugyanígy hat másokra is. Így hatna reám is, csak hogy én (Isten kegyelméből) nem nagyon torom magam rajta. De nem lehet jó belőle. Sohasem hoz közelebb hozzád, sőt inkább még jobban elidegenít téled. S ha te megteszed, amivel gyakran fenyegetődzöl, úgy vége mindennek. Akkor tudom, hogy mit tegyek. Az egészszed csak magad alatt vágod a fát. Saját terveidet semmisíted meg, ha azt kívánod, hogy én mindenkép szeresselek. Te éppen a rossz úton jársz. Senkit sem lehet kényszeríteni, hogy valakit szeressen. Ez lehetetlen: a szeretetet csak gyöngédség által lehet megnyerni. Alacsony, rossz eszközök mit sem érnek. De te azt mondod: „már a jó eszközöket megpróbáltam, de nem értek semmit.“ Ha így van: akkor már semmi sem segít. Akkor csak azt kell mondanod: „A baj az Urtól jó, én csak agyag vagyok kezében.“

Nem helyeselhetem másodszer azt, hogy saját házamban nem én vagyok az ur; s annyi szabadságom sincs, hogy ne hány legközelebbi rokonomat egy csésze theára meghívassam, anélkül, hogy te azért sértve ne éreznéd magadat. Harmadszor, nem tűrhetem azt, hogy saját házamban rabmódra kell élnem; hogy szobám ajtaja mindig felügyelet alatt van, úgyhogy azon a te kegyes engedelméd nélkül senki be nem léphet, vagy ki nem jöhet. Negyedszer, teljes mértékben rab vagyok, még ha elutazom is, mert te irtózatossan boszankodol, ha számot nem adok neked, hogy merre jártam s kivel beszéltem. Ötödször, saját házam nem az enyim. Még tanulószobámat, íróasztalomat sem mondhatom magaménak. Mindennap megtörténhetik, hogy te ott kobozz s egyetmást elvégy. Te azt mondod erre: „Én csak irásaidat veszem el.“ Én ebben sem bízhatom. Miért? Pénzemnek is híjja van és aki egy kötőtűt lop, lop az egy fontot is. De különben is egy tudósnak az írományok a kincsei, különösen pedig naplóm. „De én csak a Ryan Sárára s a Crosby Sárára tartozó irásokat veszem el.“ Nem igaz! Mi közök van azokhoz a Landey ur leveleinek? Aztán meg naplóm egy részét is elvetted, amely pedig sem ehez, sem ahoz nem tartozik. Hatodszor, nem helyeslem cselédeimmel való bá-

násmódodat (bár azok sajátlag nem az enyimek). Tőled telhetőleg keserűvé igyekszel tenni életöket. Vered őket, perlekedel velök, úgy bánsz velök, mint kuttyákkal, rémited őket, hogy csak velem mernek már beszélni. Oly kevélyen, szigorúan, haragosan, mogorván és rosszul bánsz velök, amint az házamnál több mint 12 év óta sohasem történt! Sőt sokszor elfelejtkezel előkelő állásodról s oly közönséges nyelven beszélsz velök, akár csak egy halkofa. Nem helyeselhetem hetedszer, hogy te mindennap, sőt a napnak minden órájában hátam megett megszólalsz s (valóságos vagy csak gondolt) hibáimon mulatsz. Nyolczadszor, rosszul esik rágalmazásod, amennyiben oly dolgokat hánysz szememre, melyekről magad jól tudod, hogy nem igazak. Így példái csak néhány napra menve vissza, csak arra emlékeztetek, amit Burges Jamesnek mondtál, hogy én Ryan Sárával Kingsworthba lovagoltam; vagy a mit Rigby Sárának mondtál, hogy t. i. alighogy megesküdtem veled, azt kívántam tőled, hogy jelenlétben csak engedélyemmel ülhesse le. Ezt te elmondad Lee asszonynak, Fry asszonynak és sok másoknak, sőt még szemembe is mondtad. Kilenczedszer, elitélem azon igen gyarló szokásodat, hogy valótlanosságokat beszélsz. Csak két vagy három példát! Ireland urnak azt mondtad, „Vazeilla ur két hét alatt tanult meg spanyolul;“ és a másiknak azt mondtad, „Ellison asszonynak pedig azt mondtad, hogy illet sohasem mondtál s hogy őt ezzel sohasem vádoltad. Tizedszer, megróvóm féktelen boszankódásodat azok iránt, kik engem (mint testvérem, Jones József, Carthy) védelmezni próbálnak; amikor te oly közönséges, illetlen szavakban törsz ki, amilyeneket egy asszonynak sem volna szabad száján kiereszteni, még ha a bibliából egyetlen betűt sem tartana figyelembe.

És most, Molly, mit tanácsolhat neked bárki, ha sorodat igazán szíven hordozza? Bizonyára a következőket: 1) azokat a leveleket többé ne mutasd, ne olvasd, ne is érintsd, ha csak a czimzettnek vissza nem adod; 2) a saját házamban hagyd reám a parancsolást s engeddd, hogy szabadon hívhassem meg azokat, kiket akarok; 3) adj teljes szabadságot arra, hogy aki jönni akar hozzám, minden akadály nélkül jöhessen; 4) engeddd, hogy mehessek és utazhassam, ahová és akihez akarok, anélkül, hogy számot keltsen adnom róla; 5) igérd meg, hogy irásaimat vagy bármit is, ami az enyim, többé engedélyem nélkül el nem veszed; 6) a cselédséggel (akár szereted őket, akár nem) tisztességgel s emberséggel bánsz s akár velök, akár másokkal, barátságosan s jóindulattal beszélsz; 7) semmi rosszat nem mondasz rólam hátam megett; 8) nem vádolsz hamisan; 9) kiváltképen pedig arra lesz nagy gondod, hogy semmit se mondj olyat, ami nem igaz, akár tárgyára, akár módjára nézve; 10) minden keserű kifejezést kerülj, míg lelked keserűségét le nem győzöd.

E tanácsokat adhatom neked, istenfélelemmel s irántad való hű szeretettel. Semmi mással nem bizonyíthatom be jobban, hogy szerető férjed vagyok.

Wesley János.

Mit felelt a hatalmaskodó feleség e szelid ultimátumra, fájdalom, nem tudjuk. A nő 10 évvel halt meg férje előtt, miután harmincz éven át keserítette életét. Wesley 88 éves

korában halt el. Világi szempontból mit sem nyert e házassággal; az oxfordi stipendiumot elveszté s Károly testvére s ennek neje sok időre elidegenedtek tőle.

Közli

Révész Kálmán.

A mátészalkai ev. ref. egyház életéből.

Magyar ref. Sionunknak egy virágzó multtal, életképes jelennel és ebből folyólag reményteljes jövővel bíró atomja, a jelenleg a nagykárolyi egyházmegyébe kebeleztetett mátészalkai egyház. Történetét Clío egy hivatott tollu munkása, jelenlegi buvárszellemű lelkésze Papp Arthur ur 1883-ig a „Mátészalkai ev. ref. egyház története“ cz. művében terjedelmesen megírta. Ez idő óta is egész erővel igyekezett ez egyház buzgó hivatalnokainak vezetése alatt, hogy régi jó hírnevét fentartsa, hogy jelene multjához méltó legyen; — s ha majd idővel akad ismét, ki felvéve a megszakított fonalat, tovább folytatja ez egyház történetének megírását: művének lapjai közül nem a legkevesebb fénynyel fog birni az, mely az 1885. és 1886. éveket tárgyalja.

Az előző évben ugyanis tervben, papírosan elkészített, a jelenlegi mátészalkai egyház általános közgyűlési jegyzőkönyve iskolája. Nevezetes s emlékeztető méltó lépése ez kétségkívül az egyháznak, a mely örvendetes tanubizonyossága egyrésztől annak, hogy híveinek száma szaporodott s folytonosan szaporodik; másrésztől, hogy nemcsak számban, de értelmességben is növekedni akar, tudván, hogy létének legfőbb feltétele, virágzásának biztosítéka ez, mert a bölcsesség által építették a ház és az értelemmel megerősítették!

Hosszu vajdaságok eredménye ez amennyiben a terv kivitelének, illetve a szándék megvalósításának — az egyházi és polgári hatóságok sürgetései daczára — anyagi akadályok álltak útját s a nehézségeket csak a mult évben sikerült leküzdeni. És most az anyag készen, jó részben összehordva áll; s midőn kibocsátja az ur az ő lelkét, hogy megújítsa a földnek színét, letétezik az alap s Isten segedelmével — a terv szerint — még ez év nyarán el is készítették. „Legyen velünk a mi Urunk Istenünk, a miképen volt a mi atyáinkkal, ne hagyjon el minket, el se távozzék tőlünk.“

Az 1880-ik évben buzgó, áldozatkész lelkésze által saját költségén készítettetett „Aranykönyv“ lapjain az elmúlt 1885-ik évben is szaporodtak a nemesszívű adakozók nevei, kik elhozták áldozatjukat, hogy bár csak egy parányi lépéssel is előbb vigyék az egyház javát, hogy bár csak egy maroknyi porral is járuljanak boldogságának épületéhez.

Az évi összes adakozás 127 forintot tesz, melyből 100 frtot Géressy József adott — halála előtt kevéssel, a temp-lomi kathedra feletti korona kijavítására; a fennmaradó 27 frtból hat forintot a mátészalkai gazdálkodó ifjak; 5 frt 50 krt Papp Arthur lelkész ur és családja; 4 frtot Szalkai Gyula ur adott, a többi egyesek adományozták. A jószívű adakozók nevei újévben a szószékből nyilvánosan felolvastattak.

Az aranykönyvbe eddig összesen 425 frt és 05 kr van bejegyezve. Ime, fényes bizonyossága annak, hogy az arany-

könyv eszméje életrevaló s a főtiszt. egyházkerületnek e tekintetben tett lépése egyike legbélsebb intézkedéseinek!

„Vajha az „aranykönyv“ lapjai egy évben sem maradnának üresen — adomány nélkül!“

Kovács Lajos,
ev. ref. segédlelkész.

Egy kérdés a gyakorlati lelkészet köréből.

A „Debreczeni Protestáns Lap“ folyó évi 5-dik számában egy gyakorlati kérdés van fölvetve és megoldás végett a lelkészekhez intézve. A kérdés következő: „Egy ifju izraelita nő — ki izraelita férjével törvényes házasságban élt s tőle egy fiu gyermeke származott, ki most 3 éves — kikeresztekedik s az ev. ref. anyaszentegyház kebelébe lép, sőt azt kívánja, kis 3 éves fia is vele együtt keresztesse meg s vétessék fel az ev. ref. anyaszentegyházba. A nő elhagyja férjét s egy ev. ref. vallásu férjével kíván törvényes házasságra lépni. Kérdés, lehetséges-e mind ez? és pedig: 1-ör, a nő kikeresztelekedvén, viheti-e magával 3 éves kis fiát, ki izraelita? 2-ör, a nő kikeresztelekedvén, e ténye által egyszerűen megsemmisült-e izraelita férjéveli házassága s jogosult-e a nő a nőiabb frigykötésre? Vajjon az egyenjogúság jelen időszakában megtörténhetik-e ez egyszerűen?“

Lehetnek a lelkészek között, kiknél ugyanezen concret eset fordult elő, a mely alkalommal ők bizonyára utána néztek, mi legyen itt az eljárás, mit rendel a törvény; de ha még nem fordult volna is elő, mindenesetre olyan, melyet a lelkészek, bármikor találkozzék is vele, el kell tudni intézni. E rövid kis czikk némi tájékozást kíván nyújtani e tekintetben.

Az újabb törvényhozás, az 1868. LIII. t. cz., mely a vallásfelekezetek egymáshoz való viszonyát határozza meg, nem tesz említést a zsidókról. Az 1868. LIII. t. cz. czíme ez: „A törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezettek viszonyosságáról.“ Tehát ezen törvénynek a szülők áttérése esetén a 7 évet be nem töltött gyermekeknek vallási állását meghatározó 14. §-a nem vonatkoztható a zsidókra is. Az emancipatiót kimondó 1867-dik XVII. t. cz. csak a zsidóknak politikai állását az államban szabályozza s nem egyszersmind a keresztyén felekezethez való viszonyát is. Tévedne tehát az, ki ezen törvényczikket vélné a zsidókra is alkalmazandónak.

A mult század végén egy pár királyi rendelet intézkedik e tekintetben s mivel újabban erre nézve semmi intézkedés nem történt és így azon rendeletek sem lettek hatályon kívül helyezve: ezek intézkedéseit kell irányadókul elfogadnunk.

Az 1790. jan. 22-én kelt 2247. sz. kir. rendelet az áttérő zsidók gyermekeinek vallási állását következőleg határozza meg: „Ha a zsidó apa megkeresztelkedett volna, minden gyermekei követhetik, ha még a 18 évet meg nem haladták; de ha csak az anya vette volna fel a keresztséget: ezen esetre a magzatok apjuk vallását követendik; hogyha pedig az apa meghalna s a nagyapa sem volna életben, ki a gyermeket felvállalná: úgy az áttért anya saját vallásában nevelheti gyermekeit.“

Igy intézkedik a királyi rendelet. A kevéssel később megjelent 1790. j. 26. t. cz. 15. §. ugyanezen szempont alá

helyezte a róm. cath. és prot. szülőktől származott gyermekek vallását is; bár azt a kedvezményt, a mit a fentebbi rendelet utolsó része a zsidóknak azon esetre ad, ha a gyermeknek apai részről gondviselői nem maradnának: a fiu gyermekek is követhetik az anyát új vallásában — a protestánsoknak nem adta meg. Tehát az 1790°-diki törvény, mely a felekezetek közt az előtt létezett viszálykodásokat volt megszüntetendő, melynek célja lett volna — nem egyenjogúságot, mert ez akkor még keresztülvihető nem lett volna, — hanem csak lehető méltányos eljárást hozni létre a katolikusok és protestánsok egymáshoz való viszonyát illetőleg, az átállásokra vonatkozólag annyi szabadságot sem engedett, mint az említett királyi rendelet a zsidóknak.

Ma már a zsidók az 1867-diki emancipáció által polgári jogokat élveznek az államban; de vallási tekintetben semmi intézkedés nem tétetett, a mi a keresztyén felekezetekhez való viszonyukat szabályozná.

A jelen esetben is tehát a fentebb említett királyi rendelet utasításai alapján kell eljárni. A kérdésben levő izraelita nőnek törvényes házasságból származott kiskorú fiugyermeke nem vihető át a keresztyén egyházba; nem volna átvihető még akkor sem, ha az 1868. LIII. t. cz. 14. §-át alkalmaznók is a jelen esetre, melyszerint: „Ha a szülők valamelyike más vallásra tér át, mint a melyet előbb követett, a hetedik évet még be nem töltött gyermekek nemök szerint követik az áttértet.“ De, a mint mondtam, ez a törvény itt nem alkalmazható, hanem irányadó marad a királyi rendelet.

Van azonban egy mód mégis arra, hogy az áttérő anya fiugyermekeit is magával hozhassa és megkereszteltethesse a zsidó vallásban neveltessék. (1799. szept. 17-diki 21,703. sz. a. kir. rendelet). Valjon ebbe az elhagyott izraelita férj bele fog-e egyezni, az teljesen tőle függ; kényszeríteni nem lehet. Ha megtagadja a beleegyezést: a fiucska marad továbbra is izraelita egész addig, míg 18 évét elérve, szabadon változtathatja vallását.

Ennyit a kérdés első részéről. Lássuk a kérdés másik oldalát.

A zsidóknál az elválás régen igen könnyen — egy egyszerű válólével adása által megtörtént. Ez így ment az újabb időkig. De ma már a zsidók házassági ügyeit az ausztriai általános polgári törvény a rabbinatusok hatásköréből kivéve, megszabott törvényes formások mellett polgári törvényszék elé állította. A zsidók házassága nálunk is államilag törvényesnek van elismerve; a miből következik, hogy érvénytelenségét is a házassági illetékes törvényszéknek kell kimondani.

Az igaz, hogy a valláskülönbség keresztyének és nem keresztyének közt bontó házassági akadály. A josephina patens 10. §-a azt mondja: „matrimonium inter religioni christianae addictum, et alium religioni huic non addictum, pro nullo et invalido declaramus“; ezt mondja a harm. törv. 137. §-a és az általános polgári törvénykönyv. Igaz,

hogy a josephina patens ezen §-a csak annak meggátolására vonatkozik, hogy keresztyének és nem keresztyének között házasság ne jöhessen létre; de miután nem tesz kivételt azon esetre sem, midőn a házasság az által válik vegyessé, hogy az egyik fél kikeresztelkedik: ily esetben is konstatálnunk kell ugyanazt a bontó akadályt. Igen, de ez még nem azt teszi, hogy a házasság ez által felbomlott! A zsidók házassága is államjogilag törvényes lévén: természetes, hogy bármely bontó akadály álljon is elő, a mely azt érvényteleníti: a semmiséget az illetékes házassági törvényszéknek kell kimondani. Így a kikeresztelkedés által a valláskülönbség mint bontó akadály lép ugyan fel, annyira, hogy az a házasság magában véve semmi (ipso jure nullum); de ezt a semmiséget míg a bíróság meg nem állapította: a nő újabb frigykötésre jogosult nem lehet.

Módra Imre.

Különfélék.

A debreczeni egyházmegye lelkészi közértekezlete f. hó 18-án tartott Debreczenben gyűlést. Élénk és emelkedett hangú vitában tárgyalták a konventi munkálat főbbjeit, a nyug. és gyámintézeti, a tűzkárbiztosítási ügyeket. A megállapodások annak idejében egyházmegyei gyűlés elé foglaltak terjesztetni.

A helyi és vidéki t. közönség pártoló figyelmébe. A debreczeni felolvasó körben f. hó 4-én (csak részben) felolvasott „Sulamith“ című kis dolgozatomat nyomtatásban kiadni szándékozván, egész tisztelettel kérem a helyi és vidéki közönség szives pártolását. Egy-egy füzetke ára 20 kr. 10-szer a megrendelőknek. A nyomtatási költségek levonása után fentmaradt tiszta jövedelem felerészét az említett felolvasó kör, felerészét pedig a debreczeni főiskolában felállítandó ének- és zenetanári szék javára fogom adni. Mihelyt 200 előfizető szives lesz velem tudatni megrendelési szándékát, kis dolgozatomat rögtön sajtó alá adhatom. Debreczen, 1886. febr. 15. Ifju Dicsőfi József. (Egyháztér 1090. sz. a.) Ajánljuk e kis felolvasást t. olvasóink becses figyelmébe, pártfogásába. Az ifju szerző egy bibliai tárgyat dolgozott benne föl megragadóan szép vonásokkal. Bizton mondhatjuk, hogy élvezetes órát szerez magának bárki is általa s köszönetet mond érte a szerzőnek, ki nem könnyű feladatát meglepő módon tudta megoldani. Az előadás hangja igen nemes, határozottan bibliai s e mellett kellemesen szórakoztató. Nem saját anyagi érdekét keresi kiadása által a szerző, hanem két közművelődési faktor emelkedését célozza. Igen melegen ajánljuk.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**